

зики та підвищують ліквідність на фондовому ринку, поліпшують інформаційне забезпечення при прийнятті інвестиційних рішень, збільшують обсяг кредитних операцій та поліпшують їх якість за рахунок зменшення витрат на збирання та оброблення інформації, підвищують надійність та можливість передбачити наслідки фінансових операцій за рахунок наявності незалежної кваліфікованої думки третьої особи.

Особливі функції виконують рейтинги банків, які надані міжнародними рейтинговими агентствами. Основними користувачами таких рейтингів є іноземні контрагенти українських банків. Це – провідні експортно-кредитні агентства і експортно-імпортні банки, які встановлюють ліміти кредитування і гарантій на документарні операції та торгове фінансування. Наявність позитивної рейтингової оцінки призводить також до здешевлення трансакцій для банку, а відповідно, і для його клієнтів. Одержавши міжнародний рейтинг, банк може залучати короткострокові міжбанківські кредити від іноземних банків. Наявність міжнародного рейтингу також дає право банку приймати на депозити резерви страхових компаній.

Отже, проблема регулярного визначення об'єктивних рейтингів банків на основі реальних економічних показників, що характеризують їх діяльність, є досить актуальною. Її вирішення не тільки підніме рівень прозорості банківської системи, що не тільки підвищить ефективність державного управління нею, а й слугуватиме підвищенню її конкурентоспроможності та капіталізації, сприятиме розширенню клієнтської бази банків.

Література

1. **Енциклопедія** банківської справи України/ Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, інших Юре, 2001. – 680 с.
2. **Банківський менеджмент: Підручник/** За ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко. – К.: Знання, 2005. – 831 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
3. **Ляшенко В.И.** Фондовые индексы и рейтинги. – Д.: Сталкер, 1998. – 320 с.
4. **Положення** про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS; затверджене Постановою Правління Національного банку України № 171 від 8 травня 2002 року.
5. **Управление** деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент)/ Под ред. д-ра экон. наук, проф. И.О. Лаврушина. – М.: Юрист, 2002. – 688 с.
6. **Батковський А.** Рейтингова оцінка діяльності банків// Фінанси України. – 2004, № 5. – С. 145-150.
7. **Лаврушин О., Агапон Ю.** Благополучный баланс банка не гарантирует его надежность// Финансовые известия, № 27. – С. 4-8.

УДК 65.014

Аспір. Н.І. Фединець – Львівська КА

ПРИЧИНИ ТА ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ СИТУАЦІЙ

Розмежовано поняття "причина" та "чинник" виникнення управлінських ситуацій, визначено джерела виникнення ситуацій, наведено класифікацію причин та чинників, які впливають на управлінські ситуації.

Ключові слова: управлінська ситуація, джерела виникнення управлінських ситуацій, причини управлінських ситуацій, чинники впливу на ситуацію.

Sources, reasons and factors of origin of administrative situations

A concept is delimited "reason" and "factor" of origin of administrative situations, certainly sources of origin of situations, classification of reasons and factors which influence on administrative situations is resulted.

Keywords: administrative situation, sources of origin of administrative situations, reason of administrative situations, factors of influence, is on a situation.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. В управлінні підприємством постійно виникають ситуації, які потребують певного реагування на них. Це реагування, залежно від класу ситуації, може бути як активним, так і пасивним. Для глибокого розуміння сутності ситуації, яка сформувалася, необхідно визначити джерела, причини виникнення ситуації та чинники, які впливають на неї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання вивчення джерел, причин та чинників виникнення управлінських ситуацій частково дослідили Ю. Єкатеринославський, О. Адамович, В. Василенко, О. Серебровський, С. Голобоков, О. Бобровська.

Існує єдина думка відносно джерел управлінських ситуацій, з якою не можна не погодитися. Джерелами (носіями) ситуацій можуть бути всі детермінанти зовнішнього і внутрішнього середовища організації, а саме:

- природні явища;
- стан екології;
- державна і міжнародна політика;
- виробничо-технічні (техногенні) процеси;
- фінансово-економічна діяльність підприємств;
- соціально-психологічні відносини між членами організації.

Поряд з тим багато авторів ототожнюють поняття "причина" та "чинник" управлінської ситуації. Зокрема, В. Василенко наводить такий приклад причини управлінської ситуації: "Симптом – зниження якості продукції, фактор – порушення технологічної дисципліни. Причина – низька кваліфікація персоналу і його велика плинність" [2, с. 18]. При поділі чинників ситуації В. Василенко подає перелік чинників, які одночасно називає і причинами ситуацій. Ці твердження В. Василенка відносно розмежувань причин та чинників носять суперечливий характер, оскільки спочатку наводяться приклади розмежування симптому, чинника та причини виникнення ситуації, а потім у наведеному поділі ототожнюються ці поняття.

О. Серебровський, розмежовуючи ці поняття, під чинником розуміє подію, зафіксований стан чи тенденцію, причину, яка впливає на стан об'єкта або його елемента [5, с. 63]. Мало досліджене також питання класифікації чинників впливу на управлінську ситуацію. Існуючий нині поділ чинників на внутрішні та зовнішні є відносним.

Мета статті – виявлення причин появи управлінських ситуацій, а також чинників, які найбільшою мірою впливають на організацію та її систему управління. Виклад основного матеріалу досліджень з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Для визначення причин виникнення управлінських ситуацій потрібно уточнити сутність самого поняття "причина". С. Мочерний причиною називає взаємодію (взаємообумовленість, взаємопроникнення, взаємодоповнення і взаємозаперечення) окремих економічних явищ і процесів (відповідних сторін, властивостей, рис, елементів тощо), що зумовлює появу нових явищ і процесів або певні кількісно-якісні зміни між взаємодіючими сторонами [4, с. 89]. Під причиною ми будемо розуміти події, явища, під впливом яких виникає ситуація.

Причини виникнення управлінських ситуацій доцільно поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні безпосередньо стосуються сутнісних і сталих зв'язків у межах економічної системи (окремих її підсистем і елементів), зовнішні є щодо них випадковими, похідними. Залежно від потужності, інтенсивності дії внутрішніх причин послаблюється або посилюється роль зовнішніх.

Чинник ситуації визначимо як комплекс різноманітних обставин зовнішнього, внутрішнього середовища організації, які супроводжують ситуацію та визначають її характер та окремі риси. Чинники є динамічними у часі і просторі та тісно взаємодіють. Досягнення високого рівня ефективності прийняття рішень при виході з певної ситуації потребує якнайповнішого і комплексного використання усіх чинників.

Чинники за своєю природою можуть бути або кількісними, або якісними. Для характеристики кількісного або якісного аспекту чинників можна використати один (декілька) параметрів, що мають переважно кількісну зміну в натуральній чи умовно-натуральній формі.

Розвиваючи думку В. Василенка щодо поділу чинників на зовнішні та внутрішні [2, с. 85], визначимо такі чинники впливу зовнішнього та внутрішнього середовища організації на виникнення і розвиток управлінської ситуації (рис. 1).

На наш погляд, внутрішні ситуаційні чинники є результатом реалізації управлінських рішень і визначають, наскільки буде результативною, ефективною і продуктивною робота організації порівняно з іншими. Однак далеко не всі ці чинники цілком контролюються керівництвом. Так, монотонність і втому, пов'язані з роботою на конвеєрі, "Дженерал Моторс" не могла перебороти, відмовившись від складних конвеєрних ліній, тому що вчинивши так, компанія поставила б під загрозу своє існування. Замість відмови від конвеєра керівництво визнало несприятливий вплив на працівників і вжило заходів, що знизили його. Зовнішні чинники менш контрольовані організацією.

О. Бобровська при побудові структур на основі ситуаційного підходу, які здатні враховувати зміни в навколишньому середовищі, пропонує брати до уваги такі чинники: зовнішнє середовище, технологію здійснення управлінської праці, вибір керівництва відносно до цілей організації, поведінку працівників [1, с. 312]. На наш погляд, автор розглядає всі чинники в сукупності не поділяючи їх на зовнішні та внутрішні.

На аналогічних позиціях стоїть і С. Голобоков, поділяючи чинники виникнення ситуацій за рівнями ієрархії на чинники особистості, групи, організації, галузі (регіону), держави, міжнародного рівня [3, с. 26].

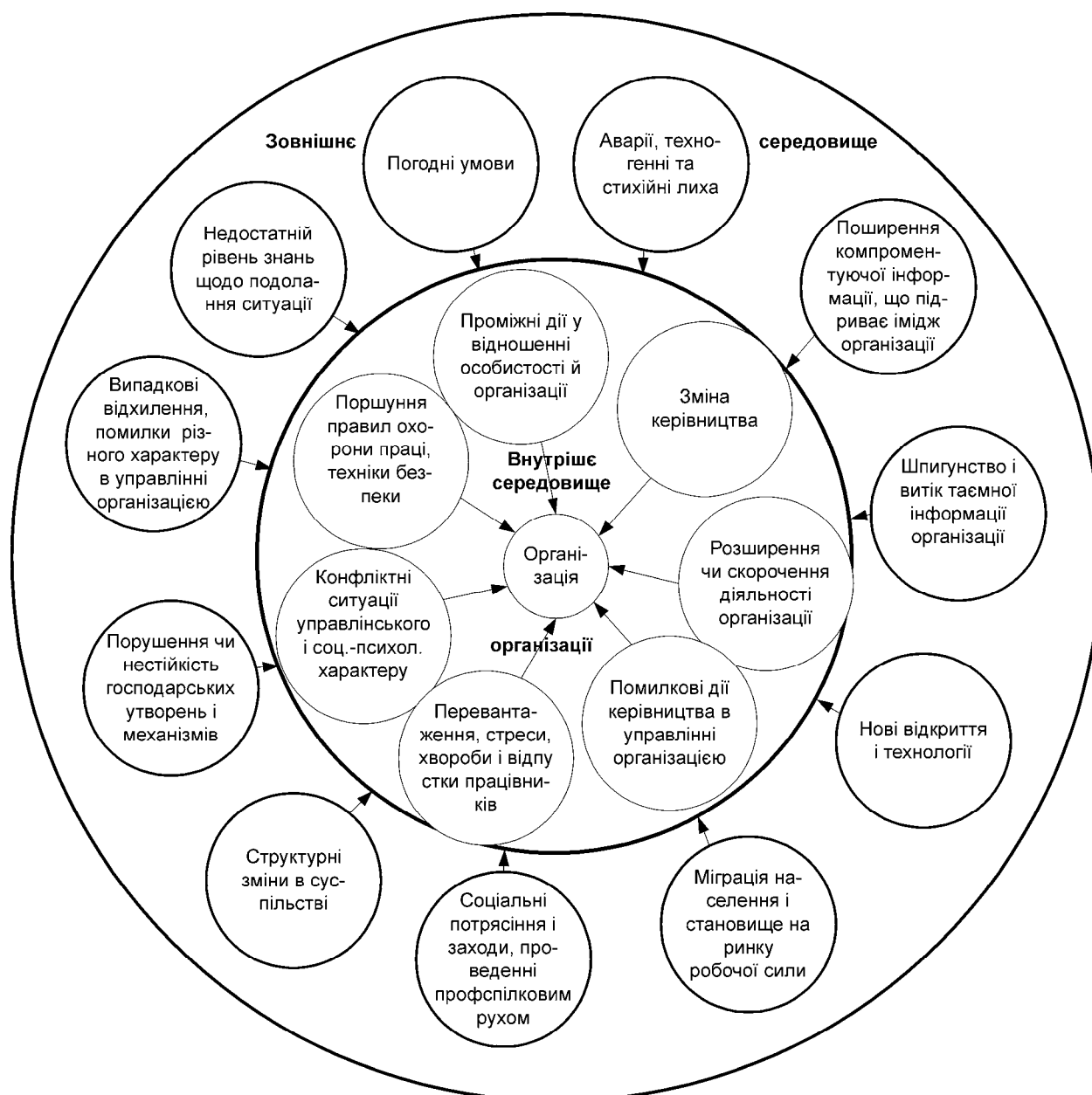

Рис. 1. Чинники впливу зовнішнього та внутрішнього середовища організації на управлінську ситуацію

Табл. Чинники впливу на управлінську ситуацію

Позитивні чинники	Негативні чинники
Задовільні економічні умови	Обмеженість ресурсів організації
Гнучкість структури організації	Нераціональне використання часу керівництвом
Творчий підхід керівництва організації до вирішення проблем	Нечіткість організаційної структури
Позитивний морально-психологічний клімат в колективі	Висока плинність персоналу
Цілеспрямованість організації	Недостатня кваліфікація кадрів
Тиск конкуренції на організацію	Авторитарний стиль керівництва
Усвідомлення керівництвом організації необхідності розвитку	Рутинність праці колективу організації
Прогнозування розвитку організації	Нездорова внутрішня конкуренція
	Загальне небачення змін

Для повного врахування напрямів та ступенів впливу чинників на управлінську ситуацію в складі зовнішніх і внутрішніх чинників варто виділяти, на нашу думку, позитивні і негативні, виходячи з конкретної ситуації (табл.).

Висновки. Вияснення природи джерел, причин, чинників виникнення ситуації дає змогу провести аналіз управлінської ситуації, яка виникла в організації та підготувати інформацію для подальшого оцінювання ситуації з метою прийняття ефективного рішення стосовно неї.

Література

1. Бобровська О.Ю. Шляхи вдосконалення організаційних структур муніципального менеджменту// Вісник УАДУ, 1999, № 3. – С. 360.
2. Василенко В.О., Шостка В.І., Клеймов О.М. Ситуаційний менеджмент: Навч. пос. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 372 с.
3. Голобоков С.А. Реструктуризация предприятия// Материалы республиканского совещания "Стратегия приватизации и ее последствия". – Симферополь, 1997. – 78 с.
4. Мочерний С.В. та ін. Економічна енциклопедія у 3-ох томах. Т. 3: – К.: Вид. центр "Академія", 2002. – 952 с.
5. Серебровський О.М. Про контроль та аналіз ситуацій на потенційно небезпечних об'єктах// Математичні машини і системи. – 1999, № 1. – С. 98-117.

УДК 336.742 (477)

Асист. Л.М. Чиж – Львівський НУ ім. Івана Франка

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛІВ В УКРАЇНІ

Досліджено нормативно-правове забезпечення ринку банківських металів. Виділено та проаналізовано основні законодавчі акти розвитку ринку банківських металів в Україні.

Ключові слова: банківські метали, ринок банківських металів, золото, нормативно-правове забезпечення ринку банківських металів.

Assist. L.M. Chyg – L'viv NU named after Ivan Franko

Legal principles of adjusting of market of bank metals in Ukraine

Normatively legal providing of market of bank metals are researched. Basic legislative acts of market of bank metals development in Ukraine are selected and analysed.

Keywords: bank metals, market of bank metals, gold, normatively legal providing of market of bank metals.

Однією з передумов формування ринку дорогоцінних металів, зокрема золота, є проголошення офіційної демонетизації золота. Золото все ще залишається об'єктом нагромадження для держав, структурною складовою їх резервів. Вважаємо, що єдиним реалістичним шляхом створення в Україні ринку дорогоцінних металів є його поступовий, поетапний розвиток від ринку регульованого державними органами, операції якого сконцентровано в одному місці, до лібералізованого, вільного міжбанківського ринку.

Проблематикою дослідження ринку банківських металів займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема, С. Яременко, Г. Юрчук, Ю. Блащук, М. Фатєєв, А. Вільямсон, М. Стоукс, Р. Скотт, А. Захаров, О. Матлинг. Однак і досі залишаються маловивченими правові засади функціонування ринку банківських металів в Україні.

Метою роботи є вивчення стану правового регулювання ринку банківських металів, аналіз його законодавчої та нормативної бази функціонування в Україні.